

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Venerabilis Arnesti, (vulgò Ernesti) Primi Archiepiscopi Pragensis

Balbín, Bohuslav

Pragæ, 1664

Librum pulcherrimum, cui titulus Laus Mariæ, Diœcesi suæ commendat
Arnestus; & sacra præsidia adversùs pestem gravissimam comparat.
Caput XVI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42763

1356.

1357.

Librum pulcherrimum, cui titulus Laus Mariæ, Diœcesi suæ commendat Arnestus; & sacra præsidia adversus pestem gravissimam comparat.

CAPUT XVI.

Amor divi-
nus amat
corrivales.

Mainhardi
de Novado-
mo Episcopi
Tridentini
affectus in
DEI Matrè.

A Moris profani natura est rivales odisse; cum enim finitus rerum creatarum & brevis sit amor, timent, qui amant, nè, diviso in plures amore ad unum, ex eo minus perveniat; contra cœlestis & à DEO inditus amor, infinitatem, quandam complectens animo, cum DEUS infinitus univerforum amori facere satis possit, non modò indignatur, si unà secum, DEUS & boni cœlites ab alijs amentur, sed gaudet etiam amoris societate, nihilque optat magis, quàm ab omnibus eos, quos divino amat amore, deamari. Talis in sanctissimis Viris semper affectus enituit, ut amorem suum, communem alijs quoque facere percuperent; talis *Arnestus* noster, qui etsi in *DEI Matrè* amanda nemini unquam vellet concedere, tamen cum eam ab alijs quoque amari videret, gestiebat, nihilque habebat optatius. Erat id temporis in *Bohemica* nobilitate vir magnus. *Mainhardus de Novadomo* (quod in *Slavatica* gentis gloriam, quæ à *Domino de Novadomo* descendit, dictum esto) qui cum se totum divinis rebus contemplandis consecrasset, & Ecclesiæ utilitatibus servire statuisset, tantos fecit in virtute, scientiisque cœlestibus progressus, ut denique *Tridentina Ecclesia Pontifex* legeretur. Hic nullum faciebat finem vel *Arnesti* (cui peramicus erat) exemplo, vel suis etiam.

etiam auspicijs, *DEI Matrem* amandi, itaque de ea ejusque laudibus sanè perelegantem *Librum* (cujus ego exemplar in vetusta Bohemiæ Bibliotheca inventum, pulcherrimo scripturæ antiquissimæ genere exaratum apud me seruo) *Arnesto* probandum obtulit. Habet is Liber in singulos anni dies, Lectiones ex sanctis Patribus concinnatas, magnâ semper Divæ Virginis commendatione. Neque ex vano titulum libro fecit *Laus MARIÆ*; nam quidquid veteres Græci, Latinique Ecclesiæ Patres in laudem Virginis attulere, complectitur, novis semper ac novis quotidie laudibus. Non existimo unquam hoc justum Volumen ad typum pervenisse, optabile foret si Patronum inveniret. Præfixa est Libro *Arnesti* probantis authoritas, quam approbationem, (quia singularem in *DEI Matrem* amorem sapit) non erit abs re forsitan hoc loco recitare.

ARNESTVS DEI & Apostolicæ
Sedis gratiâ Sanctæ Pragensis Ec-
clesiæ Archiepiscopus.

Universis & singulis Clericis, secularibus & Religiosis cujuscunque statûs, aut conditionis, aut præminentia existant jure ordinario nobis subjectis, ac omnibus Christi fidelibus, per & infra nostram Dioecesim constitutis salutem in Dño sempiternam. Notum sit Vniversitati Vestræ, quòd accedens ad nostram præsentia Venerabilis in Christo Frater & Dominus, Dominus Mienhardus de Nova-Domo electus Ecclesiæ

clesiæ Trident; exhibuit, & præsentavit quendam libellum nuper de novo editum, ad laudem & honorem Beatissimæ MARIÆ Virginis, qui intituletur laus MARIÆ, petens à nobis cum instantia, quatenus benignius annueremus, ut per Clericos nostræ Diœcesis, quibus placeret, & quorum corda rangeret Spiritus sanctus, series dicti Libri ad cursum Beatæ Virginis successivè pro lectionibus legeretur, non obstantibus lectionibus ad cursum ipsum ab antiquo legi assuetis, & constitutione nostra, & prædecessorum nostrorum quacunque, & nihilominus dictas lectiones devotè legentibus certas Indulgentias ad promerendum vitam æternam concederemus. Nos itaque precibus huiusmodi justis & rationabilibus favorabiliter annuentes, & præsertim per hoc Venerabili & intemeratæ Virgini MARIÆ, ex cuius partu felicissimo de super cœlestis throni fulgore, humano generi non ambigimus, imò apertè cognoscimus, interminabilis felicitatis augmentum divini muneris incessabili profluvio derivari, speciale præconium laudis procurare & efficere cupientes, omnibus verè poenitentibus, contritis & confessis, qui dictas lectiones de novo compilatas ad cursum legerint devotè, pro qualibet die, XL. dies

Indul

Indulgentiæ de injunctis eis pœnitentijs misericorditer in Domino condonamus, insuper præfenti constitutione misericorditer dispensamus: Quòd hi, qui hujusmodi novas lectiones tenuerint, ad alias quæ priùs legi consuetæ sunt, ut præfertur, non sint aliquatenus alligati & adstricti harum, quibus sigilla nostra sunt appensa testimonio litterarum. Datum in Raudnicz Anno Domini M. CCC. LVI. die XXII. mensis Decembris.

Haftenus *Arnesti* litteræ, quas ea de causa attuli, nè hoc quoq; , ut cætera, sancti Viri monumentum periret. Utinam, si quid in veteribus Bibliothecis ad *Arnestum* spectans reperiat in posterum, ad gloriam viri olim tam honorati augendam, vulgetur!

Jam ad alterum, quod in capitis titulo narraturum me promiseram, accingor: Tanta annis illis pestilentia *Europam* invaserat, ut *vivi sepeliendi mortuis agre sufficerent*, ut loquitur *Raynaldus*. Descripsere hanc tantam calamitatem plurimi eorum temporum Scriptores, ac præcipuè *Petrarcha*, qui eam ab A. 1348. usque ad 1361. ait, *sepius orbem transcurrisse*. Nec *Bohemia* malum pepercit, quanquam historicorum nostrorum silentium mirari satis non possum, qui eam aut præterierunt, aut obiter inveniunt. Neq; dubium mihi unquam fuit, *Arnestum* Archiepiscopum, Principem bono populorum genitum, mira quædam (ut postea in Fame) in tanta temporum calamitate ad corporum & animorum salutem egisse, sed ut dixi, destituebar historicorum præconio. Nuper cum aliud agens in *Bibliotheca S. I. Crumloviensi* libellum quendam *Adami de Winorze Metropolitanæ Ecclesiæ Pragensis Archidiaconi* legerem, de *Arnesto*, quod optabam, inveni. Est liber hic Anno 1599. *Praga* editus, cum *Bohemia* pestis vexaret, nève sine autoritate scriptum putes, præfixa libro est

Pestis in toto orbe regnat.

Annal. Eccl. Tomo XVI.

an. 1351. & alibi 1348.

Cranzsius in

Vandalia l. 2.

C. 29:

Petrarcha l. 3.

ver. senil. ep. 1.

Rehdorff. &

Argentm. in

Chronico.

Admonitiones

ad populum &

Orationes in

peste 1599. A-

dami de VVi-

norze.

Da

Berca:

Arnestus irā
DEI feliciter
extinguere
conatur.

Nota.

Berco laudatissimi sub Clemente VIII. Pragensium Antistitis ad populum admonitio. Ex eo igitur libello censura Archiepiscopi, & prefatione probato & honorato, & à viro nobilitate & doctrinā insigni conscripto, ea quæ de *Arnesto* s. leguntur, totidem propè verbis ex Bohemico reddam: *Cùm*, inquit, *sub Carolo IV. Divina Majestas, Regnum Bohemia bonis omnibus locupletasset, aurò, & argento ditasset, homines ut sit, nimia felicitate & opulentiâ gravante, in plurima lapsi sunt vitia; quare offensum Numen, gravi peste immisâ Regnum afflixit, eâq; tam fonticâ, ut qui egrotare cepisset, ipso protinus die miserimè, summòq; cum cruciatu animam exhalaret. Fidelis Pastor gregis sibi concrediti Arnestus Archiepiscopus, videns gravem DEI manum super peccatores extensam, cum is esset, qui, ut sacra littera loquuntur, inventus est justus, & in tempore iracundie factus est reconciliatio, nulli pepercit labori, viâq; omnes populo monstravit, quibus à se DEI indignationem avertere, & placare Numen offensum posset. Quare cum in Arce Carlsteinensi pretiosissimas Sanctorum corporum Reliquias A. 1357. composuisset, post Cesaream in urbe Metensi coronationem advectas, ad correctionem sibi concrediti populi eorum animum convertit, in eadèmq; arce eodem autumno in presentia Caroli Caesaris patentes litteras toto Regno spargendas scripsit ad omnes sibi subiectos, quarum Exemplar fide dignissimum apud Cathedralē nostram Ecclesiam hucusq; servatur, cujus epistola principium istud est: Quandoquidem, ut innumeris constat exemplis, aegritudinem animæ, aegritudo quoq; corporis sæpe consequi solet, & post emendationem vitæ, divina vindicta plaga avertitur à populis; hinc nuper evenit ante pauculos hosce annos, ut cum gravis Pestilentia, ob multitudinem & magnitudinem criminum nostrorum in Patria regnârit, nosq; plagis admoniti, penitentiam egimus, & peccata iterare cessavimus, plaga quoq; nostra etiam cessavit; at nunc, cum ad peccata priora, ut canes ad abominabilem vomitum redire solent, nos quoq; revertimur, & forsitan (quod non sine amaritudine nostri cordis adijcimus) non veremur pejora prioribus perpetrare, Pests rediens gravius in nos incumbit. In priori sanè pestilentie tempore, hominibus afflatis Misericordia DEI nos ad penitentiam*

nitendum dies, ut plurimum, concedebat, nunc verò eo quo afflan-
tur die, subito ut animalia ratione carentia exturbantur è vita, &c.

Hoc ab *Arnesto* litterarum frustulum Scriptor citatus retu-
lit, reliquum, etsi maximè cuperem nancisci, non potui. Addit ta-
men, quæ tum in Bohemia peste regnante statuerit *Arnestus*: erant,
inquit, per totam Bohemiam quotidiana constituta Sacra, ac præ-
cipuè die Mercurij ac Veneris supplicatio publica ducebatur, canen-
bantur Litania, sequebatur ad populum exhortatio, cujus argumen-
tum semper esset pœnitentia, & quàm noxium foret, eam procrastina-
re; monebantur, ut, præter esuriales, qui incidebant, dies, die
Mercurij carnibus abstinere, potationes, omnemq; scurrilem latio-
riam omitterent, & injurias mutuò condonarent. Hæc citatus
ille liber, qui cum præterea de *Arnesto* contineat nihil, caput hoc
concludo. Ex his tamen pauculis, velut ex ungue, licebit conijce-
re, quantâ fortitudine, murum sese pro domo DEI objecerit *Ar-
nestus*, quantùmque ad iracundiam Divini Numinis placandam,
contulerit.

Pietatis ope-
ra Pestilen-
tiaz tempore,

Notæ in Caput XVI.

Mainhardus de Nova-Domo. *Plures* Main-
hardos de Novadomo in historiis legimus, sed hic, de quo
nobis sermo, non est Mainhardus, ille armis inclytus, qui
Taboritarum temporibus egregiam Catholicæ rei navavit operam, qui-
que Taboritas hæreticos in campis ad Kolinum singulari stratagemate
exceptos occisione occidit, de quo memorabili factò Sylvius, Hagek,
Dubravius, Cochlaus ac Theobaldus scripserunt. Mirum tamen
alicui videatur, nullam hujus Mainhardi Episcopi Tridentini apud
historicos nosros, & Paprociu n de Familia Dominorum de Nova-
domo scribentem, extare memoriam. Fuerunt verò illis seculis com-
plures ex Nobilitate Bohemæ, qui ad Episcopatus extra Patriam
sunt promoti, aut postulati, ut de Rosenibus, Novodomenibus,
Waldsteini's, Sternbergicis, aliisq; pluribus constat.

Ex Bohemica
Nobilitate
complures
Episcopi &
Archiepisco-
pi. Vide lib.
nostr. Noti-
tia Regni
Bohemiz.

Arnesti mo-
numenta
pleraque pe-
siere.

Nè Arnesti monumentum periret. *Scriptisse multa Arnestum vita Scriptores commemorat. Sed unde illa petes? vix Mariale & Statuta Provincialia habemus, cætera perierunt: ut historia, & sermo de Lancea & Clavis Domini, Statuta singularia Ecclesiarum per Bohemiam, libellus de Reliquiis Sanctorum, Epistola Parænetica de Pœnitentia, aliâq; & forsitan majora plura.*

Tanta Annis illis pestilentia. *Descripsere eam, ut antè dixi, plurimi Scriptores, multaq; ad eam avertendam certatim ab Episcopis instituta. Ob eam itidem causam, Flagellantium coetus in Germania præcipuè institutos, notat in Annalibus suis eorum temporum Scriptor Rebdorffius, qui (Flagellantes) ut laudabili Pietatis impetu coeperant, sic infelici, & scelerato exitu Pietatem hanc volaticam finierunt. Porro ea pestis non uno, alterove anno, sed amplius dieennium ab A. 1348. tenuit. Indiculus quidam historicus M. S. quem apud me seruo, notat Anno adhuc 1361. Pestilentiam sevisse: Anno, inquit, 1361. fuit tam gravis in Bohemia pestis, ut ex centum vix unus posset sanari. Sanguis illis profluebat. Hæc ille. Satis igitur fertilem Misericordia materiam Arnesto misericordis, tam calamitosa tempora præbuerunt.*

1357.

1358.

1359.

Arnestus in Arce Carlstein Sacella consecrat, & Foundationem confirmat. Libros Erectionum condit. Mansionarios Pragæ fundat. Ordinem Servorum Beatissimæ Virginis tuetur.

CA-